

Vergaderjaar 1985–1986

19054

Wijziging van de Wet op het basisonderwijs en de Overgangswet WBO met betrekking tot het aanbrengen van wijzigingen in het bekostigingsstelsel, en de Overgangswet ISOVSO met betrekking tot een aantal scholen voor dove kinderen

Nr. 9

EINDVERSLAG

Vastgesteld 9 januari 1986

Na kennis te hebben genomen van de inhoud van de memorie van antwoord en de daarbij gevoegde nota's van wijziging bleek er in de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen¹ bij enkele fracties nog behoefte te bestaan een aantal aanvullende vragen en opmerkingen ter beantwoording aan de regering voor te leggen.

INLEIDING

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met waardering kennis genomen van de uitvoerige en gedegen beantwoording van de vragen en de reacties op de kanttekeningen zoals opgenomen in de memorie van antwoord. Deze leden betuigden tevens hun respect voor de snelle wijze waarop door de regering op het voorlopig verslag is gereageerd. Ook nu weer is gebleken dat een maximale inspanning wordt geleverd om het onderhavige bekostigingsstelsel zo spoedig als verantwoord is in de wetgeving op te nemen.

Zij betreurden het dat vanwege de overvolle agenda van de Kamer een plenaire behandeling van het onderhavige voorstel van wet pas mogelijk zal zijn in het begin van 1986. Zij wilden van de aldus ontstane tijdsruimte nog graag gebruik maken om enkele zaken waarover nog onduidelijkheid bestaat onder de aandacht van de regering te brengen. Zaken waarover – zoals is gebleken – de P.v.d.A.-fractie kennelijk met de regering van mening verschilt, zijn korthedshalve in dit eindverslag achterwege gelaten.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met zeer veel waardering kennis genomen van de memorie van antwoord en de twee nota's van wijziging. Veel van de door deze leden naar voren gebrachte bedenkingen werden door deze nota's door de daarin aangebrachte verbeteringen en oplossingen weggenomen.

Desalniettemin bleven er voor deze leden nog een aantal onderwerpen, die om nadere schriftelijke toelichting of verantwoording vroegen, waarmee niet gezegd wil zijn, dat onderwerpen, die niet in dit eindverslag aan de orde worden gesteld, ook bij de plenaire behandeling onbesproken zouden blijven.

¹ Samenstelling:

Leden: Van Ooijen (PvdA) voorzitter, Dees (VVD), Konings (PvdA), Evenhuis (VVD), Worrell (PvdA), Hermes (CDA), Beinema (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Lansink (CDA), Andela-Baur (CDA), ondervoorzitter, Niessen (PvdA), Van Baars (CDA), Mik (D'66), Wagenaar, Van der Vlies (SGP), Wallace (PvdA), Willems (PSP), Den Ouden-Dekkers (VVD), Dijkstal (VVD), Franssen (VVD), Ernsting (CPN), Vermeend (PvdA), Leijnse (PvdA).

Plv. leden: Ter Veld (PvdA), Braams (VVD), Van der Doef (PvdA), Kamp (VVD), B. de Vries (CDA), De Boer (CDA), Mateman (CDA), Couprie (CDA), Janmaat-Abée (CDA), Hennekam (CDA), Groenman (D'66), Schutte (GPV), Ubels-Veen (EVP), Van Rey (VVD), Korthals (VVD), Lucassen-Staутtner (VVD), Lankhorst (PPR), Poppe (PvdA), Toussaint (PvdA).

ALGEMEEN

Rapport «Kosten van de onderwijspacificatie»

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden de mededeling van de regering «Naar ons oordeel zijn de bekostigingsvraagstukken die door genoemd instituut in zijn rapport naar voren zijn gebracht, in voldoende mate opgelost door de voorstellen die de werkgroep-Londo heeft gedaan» (memorie van antwoord blz. 2) weinig bevredigend. Allereerst merkten deze leden op dat het rapport «Kosten van de onderwijspacificatie» ook op andere sectoren dan het basisonderwijs betrekking heeft. Zij namen overigens aan dat de geciteerde opmerking van de regering slechts betrekking heeft op het basisonderwijs. Maar dan nog meenden deze leden dat het feit dat zonder enige nadere bewijsvoering wordt vastgesteld dat ten aanzien van het basisonderwijs de conclusies van het rapport volledig recht worden gedaan, moet worden gekwalificeerd als een «loze bewering».

Uiteraard kan niet bewezen worden dat een niet gefundeerde opvatting onjuist is, maar men moet vaststellen dat deze uiteraard elke overtuigingskracht ontbeert.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen in deze opvatting van de regering een nieuwe aanduiding van het feit dat het huidige kabinet aan de conclusies van het genoemde rapport geen politieke gevolgen wil verbinden, en zulks kennelijk overlaat aan het volgende kabinet.

De leden van de V.V.D.-fractie betreurden het, dat zo summier op het rapport «Kosten van de onderwijspacificatie» van het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven is ingegaan. Zij nodigden de regering uit alsnog aan te geven welke aanbevelingen het basisonderwijs betreffende in het onderhavige wetsvoorstel wel en welke niet zijn overgenomen, onder vermelding van de redenen daarvoor.

Leesbaarheid van het wetsvoorstel

De leden van de P.v.d.A.-fractie en van de fractie van het C.D.A. waren erkentelijk voor het toezenden van teksten van de WBO en de OWBO zoals deze zouden luiden na ongewijzigde aanvaarding van de onderhavige wetsvoorstellen, inclusief twee nota's van wijziging. Aldus werd huns inziens de toegankelijkheid van de voorstellen aanmerkelijk vergroot, doordat in elk geval veel ingewikkeld en tijdrovend zoeken achterwege kan blijven.

Inzichtelijkheid van het bekostigingsstelsel

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren er nog bepaald niet geheel van overtuigd dat de thans beoogde programma's van eisen in de praktijk ook tot een kostendekkende vergoeding zullen leiden, zonder opwaartse bijstelling van de uitgetrokken gelden. Deze leden hadden nog wel enige scepsis over de verwachting dat maatregelen bij de aankoop van materialen via het Rijksinkoopbureau, het in grotere verbanden doen verrichten van schoonmaakwerkzaamheden, het beperken van de uitgaven voor verwarming (o.a. door isolatie) e.d. al op korte termijn het verwachte resultaat zullen hebben. Uiteraard hoopten zij dat hier de regering door de feiten in het gelijk zou worden gesteld. Zij stelden het in elk geval op prijs dat al bij de definitieve vaststelling van de programma's van eisen in de loop van 1986 hierover duidelijkheid zal ontstaan.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden het op prijs dat een gedegen evaluatie zal plaats vinden van het in het onderhavige wetsvoorstel neergelegde bekostigingsstelsel. Zij waardeerden de toezegging dat hierbij de Onderwijsraad en de Raad voor de Gemeentefinanciën zullen worden ingeschakeld. Aangezien zowel de VNG en de besturenbonden

van het bijzonder onderwijs, die zulks hebben gevraagd, nauw bij deze evaluatie zullen worden betrokken, zagen deze leden – met de regering – geen noodzaak om terwille van deze evaluatie in de wet zelf een voorziening te treffen. De leden van de P.v.d.A-fractie wilden in dit verband nogmaals tot uitdrukking brengen dat huns inziens er naar dient te worden gestreefd de WBO tot een kaderwet te maken, waarin derhalve al te gedetailleerde regelgeving zoveel mogelijk dient te worden vermeden (bijvoorbeeld via delegatie) en waarin zeker geen bepalingen passen ter regeling van zaken waarover alle betrokkenen, zowel in het onderwijs als bij de overheid, het volkomen eens zijn. Bovendien, aldus de aan het woord zijnde leden, biedt ook het opnemen van een bepaling in een wet geen absolute garantie tegen kwade trouw. Zij hadden ter zake van de toezegging van de regering omtrent de bedoelde evaluatie en de aard daarvan overigens geen enkele behoefte kwade trouw te vooronderstellen, en meenden derhalve de toezegging tot een gedegen evaluatie van het bekostigingsstelsel als voldoende te kunnen zien.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden gaarne een toelichting op de slotpassage van deze paragraaf:

«Overigens laat het nieuwe systeem onverlet dat gemeenten, zoals ook in het verleden het geval was, eigen beleid kunnen en mogen voeren. In die zin heeft er geen principiële wijziging plaatsgevonden. Gemeenten kunnen, indien zij dat wenselijk achten, extra middelen ten behoeve van het basisonderwijs beschikbaar stellen».

Deze leden vroegen met name of de bewindslieden niet met hen van mening waren, dat het hier het beleid van de gemeenten betreft met betrekking tot het openbaar onderwijs.

De extra middelen, die hieruit ook voor het bijzonder onderwijs voortvloeien zijn toch voor dat bijzonder onderwijs bestedingsvrij, tenzij hierover afspraken zijn gemaakt?

De tekst van de memorie van antwoord is nogal ongenueanceerd, zo vonden deze leden.

De leden van de V.V.D.-fractie deelden de opvatting van de regering dat het voorgestelde bekostigingssysteem de verantwoordelijkheden van het rijk en de gemeenten duidelijk afbakent.

Vanzelfsprekend geldt het voorgaande op voorwaarde dat de rijksvergoedingen toereikend zijn. Voor de toekomst betekent dat, zo meenden zij, dat veranderingen c.q. vernieuwingen in het basisonderwijs pas dan doorgevoerd worden als de benodigde financiële rijksmiddelen beschikbaar zijn, zodat een afwenteling op de gemeenten, zoals in het verleden, niet meer kan voorkomen. Zij verzochten de regering dit te bevestigen.

Kostendekkendheid van het bekostigingsstelsel

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of door de inschakeling van het Rijksinkoopbureau er geen aantasting plaats vindt van de keuzevrijheid van het bijzonder onderwijs bij het kiezen van de leermiddelen.

Al is er dan geen sprake van een formele verplichting, door rekening te houden met alleen maar bij het Rijksinkoopbureau te verkrijgen kortingen, kan door middel van de daarop vastgestelde vergoedingen het schoolbestuur om budgettaire redenen wel genooddakt zijn gebruik te maken van de aanbiedingen van het Rijksinkoopbureau. Er is dan echter geen sprake meer van een serieuze en reële vrijheid. Deze vrijheid wordt dan door de koorden van de beurs, die door het Rijk wordt verstrekt, belemmerd.

Door de rijksvergoedingen af te stemmen op de bedragen, die door het Rijksinkoopbureau worden vastgesteld, wordt bovendien een zekere monopoliepositie van het Rijksinkoopbureau bevorderd. Vinden de bewindslieden een dergelijke ontwikkeling aanvaardbaar, zo vroegen deze leden.

Zij hadden ook graag een toelichting op het financiële overzicht dat is opgenomen in bijlage 1 van het regeringsstandpunt van 8 mei 1985 (18 876, nr. 2) en het overzicht in de memorie van antwoord (blz. 5). Kan aangetoond worden op welke berekeningswijze de getallen van bijlage 1 kunnen worden omgezet in de getallen van de memorie van antwoord?

De leden van de V.V.D.-fractie deelden de opvatting van de regering dat de kostendekkendheid van het stelsel een essentieel uitgangspunt is. Bepalend daarvoor is enerzijds het gewenste minimum-voorzieningsniveau, uitgedrukt in de programma's van eisen, en anderzijds de beschikbare middelen. De aangekondigde evaluatie zal daar meer duidelijkheid in brengen. Dat neemt echter naar hun oordeel niet weg, dat nu reeds, op het moment van invoering, beoordeeld moet worden of de beschikbare middelen toereikend zijn.

Derhalve verzochten zij per programma van eisen aan te geven welk bedrag gebudgetteerd is. Zij hadden begrepen dat voor de dekking f 125 mln. op jaarbasis gefaseerd beschikbaar zou komen plus een bedrag dat nodig was voor de compensatie van het resterende tekort ter aanvulling van de reeds getroffen maatregelen ter dekking van het nadelige verschil tussen de einduitkomst van het vergoedingsstelsel en het oorspronkelijk daarvoor aanwezige begrotingsbedrag, zoals het in de memorie van antwoord genoemd werd. Zij vroegen de regering aan te geven hoe groot dat bedrag is.

Tevens vroegen zij of in de begroting 1986 in de benodigde gelden was voorzien, inclusief de aangenomen prijsstijgingen over 1985 en 1986.

Twee van de door de regering gekozen dekkingsmaatregelen betreffen de inschakeling van het Rijksinkoopbureau en de energiebesparende maatregelen.

Het standpunt van de leden van de V.V.D.-fractie, dat daarmee de problemen van het Rijk doorgeschoven worden naar de schoolbesturen wordt door de regering volstrekt onjuist genoemd. Zij nodigden de regering uit dat te adstrueren, het volgende in aanmerking nemende. Op voorhand gaat de regering uit van een bepaalde opbrengst van inkoop via het Rijksinkoopbureau en van de energiebesparende maatregelen en verwerkt deze opbrengst in het vergoedingsniveau van het betreffende programma van eisen. Dat betekent, dat een schoolbestuur alleen een kostendekkende vergoeding bereikt, als zij tot inkoop via het Rijksinkoopbureau besluit en de bedoelde energiebesparende maatregelen neemt.

Daarom wordt het schoolbestuur in een dwangpositie geplaatst. De gedwongen inkoop via het Rijksinkoopbureau heeft tot gevolg, dat een schoolbestuur feitelijk geen eigen beleidsruimte heeft om een keuze te doen in bijvoorbeeld de kwaliteit/prijsmix van de verlangde produkten.

Bovendien betekent de gedwongen inkoop, dat de vrije concurrentie op de markt van de aanbiedende bedrijven wordt verstoord. Bij de energiebesparende maatregelen spelen twee elementen een rol.

In de eerste plaats moet het schoolbestuur energiebesparende maatregelen nemen, omdat de vergoeding reeds op een zuiniger energieverbruik gebaseerd is. Daarom is van belang om te weten of de mate van benedenwaartse aanpassing van het vergoedingsbedrag correspondeert met de feitelijke opbrengst van de energiebesparende maatregelen, zoals die tot uitdrukking komt in de energierekening.

Het tweede aspect betreft de vergoedingssystematiek van het investeringsbedrag. Er wordt uitgegaan van 100% vergoeding op basis van een 10-jarige annuïteit.

Dat betekent dat het schoolbestuur de investering moet voorfinancieren, al dan niet uit eigen middelen.

Evaluatie

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met waardering en voldoening kennis genomen van de voornemens van de regering om een permanente adviesgroep in het leven te roepen waarin leden van de VNG, leden van

de besturenorganisaties van bijzondere scholen en enkele ambtenaren zullen plaatsnemen, en die zal adviseren over de programma's van eisen en de bekostiging daarvan. Alleen begrepen deze leden niet, waarom deze procedure, die – zoals beschreven in de memorie van antwoord – goede waarborgen biedt ten aanzien van het adviseren omtrent programma's van eisen en de daarop gebaseerde normbedragen, om die reden (goede waarborgen) niet wettelijk geregeld zou mogen worden.

Financiële gelijkstelling met betrekking tot lichamelijke oefening

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden de uiteenzetting van de regering omtrent het uitzonderen van de uitgaven en ontvangsten met betrekking tot het onderwijs in lichamelijke oefening van de overschrijdingsregeling als bevredigend ervaren; zij het dat ook zij de gevolgen daarvan – tot uitdrukking gebracht in een evaluatief onderzoek – nog nader wensten te overwegen. De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat op het eerste gezicht in het voorgestelde bekostigingsstelsel van een meer gelijke behandeling tussen openbaar en bijzonder onderwijs sprake zou kunnen zijn dan vroeger wel eens het geval was. Zij herinnerden zich uit het verleden immers gevallen waarin bijvoorbeeld een openbare school genoodzaakt werd een lokaal voor lichamelijke oefening te huren bij een bijzondere school tegen een zodanig bedrag dat zulks tot overschrijding van het door het rijk te vergoeden bedrag leidde. Daardoor ontving uiteindelijk behalve de bijzondere school die de ruimte verhuurde buiten het huurbedrag ook nog eens een bedrag ten gevolge van de door de gemeente gemaakte overschrijding. Terwijl ook de bijzondere scholen in die gemeente, die met het verhuren van het gymnastieklokaal en de daarmee verbonden kosten in het geheel niet te maken hadden, een bedrag ten gevolge van de overschrijding door genoemde openbare school tegemoet konden zien. Dergelijke en andere onredelijke uitgaven zagen de leden van de P.v.d.A.-fractie via het voorgestelde systeem van bekostiging in de toekomst in elk geval voorkomen. Zij merkten hier overigens op dat huns inziens ook tot de evaluatie-activiteiten in de nabije toekomst zou moeten worden gerekend de vraag of – zoals de bedoeling is – zowel het openbaar als het bijzonder onderwijs in het voorgestelde bekostigingsstelsel ook daadwerkelijk op (materieel) gelijke wijze aan hun trekken komen.

De leden van de C.D.A.-fractie waren nog steeds niet overtuigd van de noodzakelijkheid om de uitgaven en de ontvangsten met betrekking tot lichamelijke oefening buiten de overschrijdingsregeling te houden.

Wat wordt bedoeld met een klokurenbedrag, gebaseerd op een partiële kostprijsberekening?

Wat wordt bedoeld met afhankelijk van de grootte van de gymnastiekzaal? Alle gymnastieklokalen voor het basisonderwijs hebben toch dezelfde afmetingen?

Wat wordt bedoeld met een vast en een variabel deel? Het betreft toch alleen kosten voor verlichting, verwarming, schoonmaken, onderhoud e.d.; en daarvoor kan toch gewoon het gemiddelde bedrag per uur worden genomen?

Wat wordt bedoeld met «redelijk is dat ook die gebruikers een bijdrage leveren in deze vaste kosten»? Wat zijn die vaste kosten dan?

Waarom is de bijdrage van derden normatief verwerkt in het vergoedingsbedrag per klokuur? Het maakt toch niet uit of deze klokuren lichamelijke oefening worden gegeven voor eigen onderwijs of onderwijs van andere scholen of gebruik door derden; al of niet commercieel, als men maar zorgt dat de andere gebruikers een tarief betalen dat overeenkomt met het klokuurbedrag, dat de werkelijke kosten per uur dekt?

Deze leden waren er niet van overtuigd, dat afwijkingen (verschillen in uren van derdengebruik e.d.) aanzienlijke verschillen veroorzaken in de feitelijke kostprijs per gebruiksuur per zaal. Van doorslaggevende

betekenis is echter wel dat alle andere gebruikers (derden, ander onderwijs e.d.) hetzelfde vergoedingsbedrag per klokuur dienen te betalen, een bedrag dat kostendekkend dient te zijn voor de exploitatie-uitgaven, zoals verlichting, verwarming, schoonmaken, onderhoud e.d.

Wie bij de Ac-lokalen de overschrijding veroorzaakt is niet relevant, dat doen alle gebruikers in gelijke mate. Dat verder en detail willen uitzoeken vinden deze leden overdreven nauwkeurigheid. Wat wordt bedoeld met «in het bekostigingsstelsel voor gymnastieklokalen is ervoor gekozen, zoals ook voor schoolgebouwen.....»?

Geldt voor schoolgebouwen hetzelfde systeem? Is dit al een lichte voorbereiding op de straks voor te stellen maatregelen waarbij de ontvangsten en uitgaven ook voor schoolgebouwen buiten de overschrijdingsregeling worden gehouden?

Wat wordt bedoeld met «.....Zonodig aangevuld met een klokuurbedrag voor niet voor (basis)onderwijs benutbare daguren»? Impliceert dit dat dan ook sprake kan zijn van wel voor andere doeleinden benutbare daguren?

Waarom ontvangt de eigenaar de vergoeding voor het gebruik door andere scholen? Waarom worden de lokalen *dan niet* beschikbaar gesteld aan de medegebruikende school? Waarom dienen de andere scholen niet te betalen met een kostendekkend tarief? Zij hebben toch een eigen vergoedingsregeling voor de door hen te maken kosten voor het onderwijs? Dit wordt een verkapt systeem van subsidiëring. De lasten dienen te drukken op de juiste kostensoorten, anders krijgen we een vertekening van het kostenbeeld.

Zonder cijfermateriaal en een verdere nauwkeurige toelichting waren de leden van de C.D.A.-fractie er niet van overtuigd dat de «all in» kostprijs veel lager kan uitvallen indien de bezettingsgraad van de zaal op een (veel) hoger aantal uren ligt dan de genormeerde 40 klokuren.

Met hetzelfde gemak meenden deze leden te kunnen verdedigen dat deze «all in» kostprijs eerder hoger zou worden omdat de extra uren (veelal in de avond) extra verlichting en verwarmingskosten met zich mee zouden brengen.

Ook met betrekking tot de afmetingen van de lokalen hadden deze leden nauwelijks problemen. Op de eerste plaats dienen de lokalen voor het basisonderwijs, zeker de A-lokalen, dezelfde afmetingen te hebben. Op de tweede plaats dient er, (voor zover noodzakelijk), met eventuele afwijkende afmetingen rekening gehouden te worden, daar zijn zeer zeker rekenformules voor te vinden.

De leden van de C.D.A.-fractie handhaafden derhalve hun bezwaren, en hun bezorgheid was alleen maar toegenomen.

Financiering via specifieke uitkering

Blijkens het advies van de Raad voor de Gemeentefinanciën wacht de Raad met belangstelling de resultaten van een interdepartementale werkgroep af.

Waarom wacht deze Raad iets af en werkt een interdepartementale werkgroep aan iets, wat niet gerealiseerd kan worden? Immers, in de memorie van antwoord blz. 10 schrijft de regering: «Met toepassing van de huidige uitkeringsmaatstaven van het Gemeentefonds is een dergelijke wijze van toedeling van middelen – scholen in gelijke omstandigheden eenzelfde vergoeding – niet mogelijk». Sterker nog, de leden van de C.D.A.-fractie meenden te mogen constateren dat nagenoeg alle vergoedingen voor het bijzonder onderwijs niet via de gemeenten verstrekt worden, maar rechtstreeks aan de schoolbesturen. Er kan hier dus geen sprake zijn van een specifieke uitkering.

Slechts enkele vergoedingen worden wel via de gemeenten verstrekt, maar die betreffen hoofdzakelijk investeringen; dat wil zeggen kapitaalsvergoedingen voor nieuwbouw, verbouw, uitbreiding, onderhoud enz. enz. Hier kan inderdaad gesproken worden van een specifieke uitkering.

Maar er kan tevens gewezen worden op artikel 237b, vierde en vijfde lid, van de Gemeentewet, met name dat hier sprake is van:

C. de kosten van de taak of activiteit geografisch dan wel in de tijd zodanig ongelijkmatig zijn gespreid over de gemeenten, dat deze bekostigingswijze bijzonder aangewezen moet worden geacht.

d. het een eenmalige uitkering betreft.

Deze leden vonden het derhalve niet noodzakelijk de resultaten van de interdepartementale werkgroep met belangstelling af te wachten. Zij wilden slechts nog opmerken, dat inderdaad de wet van 12 januari 1983 (Stb. 14) de overheveling van de gelden voor het lager onderwijs naar de begroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen reeds heeft bewerkstelligd. Maar het Parlement kon deze wet destijds met een gerust hart aanvaarden omdat de principes van het Londo-systeem reeds in de Wet op het basisonderwijs waren verankerd, daarbij denkend aan de programma's van eisen en de daaraan te verbinden bekostiging. Op die gronden was overheveling dus reeds destijds volstrekt aanvaardbaar, mede ook in het licht van een goede voorbereiding voor de bekostiging van het basisonderwijs.

Overschrijdingsregeling met betrekking tot administratie, beheer en bestuur

Met alle begrip voor de problemen die in de memorie van antwoord door de bewindslieden naar voren worden gebracht vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af of deze ingewikkeld lijkende zaak toch niet vereenvoudigd zou kunnen worden.

Indien men inderdaad wil uitgaan van een integraal programma van eisen, «administratie, beheer en bestuur» dan kan afsplitsing van deze kostensoorten ook bij de gemeenten achterwege blijven en wordt de overschrijdingsproblematiek eenvoudiger. Als verder dan de kosten, dus de uitgaven bij de gemeenten, beperkt blijven tot het secretariépersoneel, dan ligt de mogelijkheid voor een overschrijdingsregeling zo voor de hand.

Er bestond bij deze leden zeker begrip voor de veelheid van voorzieningen bij een gemeente, die voor een eventuele partiële doorberekening in aanmerking zouden kunnen komen, zoals de personeelsadministratie en financiële administratie en andere gemeentelijke diensten.

Het is beter deze voorzieningen buiten beschouwing te laten en de overschrijding te beperken tot secretarie personeel en wel «de afdeling onderwijs», waar in feite toch de kosten worden gemaakt voor administratie, beheer en bestuur. Eventuele functionarissen die geen werkzaamheden verrichten ten behoeve van deze taken – administratie, beheer en bestuur – zouden eventueel geheel of gedeeltelijk bij de doorberekening buiten beschouwing kunnen worden gelaten.

Ligt het niet voor de hand dit stelsel nog eens nader te overwegen, eventueel bij de evaluatie, zo vroegen deze leden.

Materiële normering in Wet en Algemene Maatregel van Bestuur/ Tussentijdse wijziging programma's van eisen

De leden van de C.D.A.-fractie hadden begrip voor de wijze waarop de bewindslieden erop hadden gewezen dat de C.D.A.-fractie in het voorlopig verslag erop aandringt niet meer te wijzigen dan voor invoering van het Londo-bekostigingsstelsel noodzakelijk is.

Zij waren dan ook bereid daaraan gevolg te geven met betrekking tot de regeling van de normering in de wet of algemene maatregel van bestuur, indien de regering eveneens bereid was af te zien van een niet te voorziene wijziging met name de tussentijdse wijziging van de programma's van eisen.

Als er beroep gedaan wordt op het niet zonodig wijzigen van de bestaande wet, hetgeen de regering ook gedaan heeft in het Nader Rapport, dan geldt dat voor beide onderwerpen, zoals deze leden reeds hadden gesteld in het voorlopig verslag.

De leden van de V.V.D.-fractie stelden de regering de vraag of zij in haar zienswijze over de onwenselijkheid van het vastleggen van de materiële normering in wet of algemene maatregel van bestuur een grotere betekenis aan de parlementaire controle hecht. In het bevestigende geval leek het hen gewenst, dat de Kamer op een bepaalde moment inzicht krijgt in het totaal van de programma's van eisen teneinde desgewenst daar wijzigingen in aan te kunnen brengen.

Op blz. 26 van de memorie van antwoord heeft de regering uiteengezet, waarom naar haar oordeel opnemng van de programma's van eisen in de begroting onwenselijk is. Tevens verwijst zij daar naar hetgeen in de artikelen 90, vijfde lid, 90b, derde lid, en 92, vierde lid, is geregeld. De formulering van deze artikelen garandeert niet dat de betreffende ontwerp-besluiten gelijktijdig afgekondigd worden.

Bovendien kan niet worden uitgesloten, dat de programma's van eisen niet op uiterlijk 1 september in werking treden, nl. in het geval dat de ontwerp-besluiten kort voor 1 augustus worden afgekondigd, en de Kamer de wens uit daarover met de regering te overleggen.

Zij nodigden de regering uit zich hierover te bezinnen en met nadere voorstellen te komen.

Godsdienstonderwijs

Het was de leden van de C.D.A.-fractie bekend dat een voorziening is opgenomen voor de eerste inrichting voor godsdienstonderwijs. De vraag van deze leden betrof echter de exploitatievergoeding.

Het is toch eigenlijk inbreuk op het hele stelsel, nota bene reeds de eerste, als wel de eerste inrichting, (dus de noodzaak wordt erkend) wordt vergoed, en niet de exploitatiekosten. Kan hiervoor alsnog een voorziening worden geboden? Dit geldt ook voor het Fries en het Engels.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af of de voorziening voor godsdienstonderwijs in het betreffende programma van eisen is opgenomen, ongeacht of er feitelijk godsdienstonderwijs wordt gegeven en op welke wettelijke basis dat stoelt. Vooralsnog namen zij aan, dat de regering doelde op het in artikel 9, lid 2 onder e gestelde.

Andere voorzieningen en financiële gelijkstelling

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen of de opsomming van de onderdelen die vroeger in het zogenaamde bedrag per leerling waren opgenomen *limitatief* was.

Betreft het alleen de vervanging van dakbedekking, van de C.V.-installatie en van vloerbedekking, of zijn er onder het begrip «overige andere voorzieningen» nog andere onderdelen?

Voorstellen VNG

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met waardering vastgesteld dat de VNG zelfs kans heeft gezien een commentaar op de wijziging van het bekostigingsstelsel WBO aan de vaste commissie toe te zenden (bij brief dd. 17 december jl.), waarin tevens een oordeel is vervat over de kort te voren ingediende nota's van wijziging. In dit commentaar was het deze leden opgevallen dat bezwaar wordt aangetekend tegen het op verschillende plaatsen in een andere betekenis in de wetsvoorstellen gehanteerde begrip «goedkeuring». Hen kwam het door de VNG naar

voren gebrachte bezwaar tegen de in onderscheiden betekenis gebruikte term «goedkeuring» op het eerste gezicht terecht voor. Zij stelden daarom een reactie van de regering op het hier bedoelde commentaar van de VNG ter zake zeer op prijs. Kortheidshalve wilden deze leden verwijzen naar het door de VNG in genoemde brief op blz. 1-3 beschreven commentaar. In het bijzonder waren genoemde leden geïnteresseerd in een poging van de regering om de door de VNG gevreesde dubbelzinnigheid bij de hantering van het begrip «goedkeuring» te vermijden.

ARTIKELEN

Onderdeel A (nieuw onderdeel A) (artikel 1)

Onderdeel B (nieuw onderdeel Aa) (artikel 16)

Onderdeel S (onderdeel 7) (artikel 100)

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met verbazing kennis genomen van deze wijziging.

Het is altijd de bedoeling geweest voor het niet-onderwijzend personeel een formatieregeling in de WBO in te voeren. Deze formatieregeling zou aanvankelijk zelfs prevaleren boven het verstrekken van een vergoeding om de werkzaamheden te kunnen laten verrichten.

Men is er wel erg laat achter gekomen dat een formatieregeling in het kleinschalige basisonderwijs tot een ongewenste versnippering zal leiden. En dat het niet zou passen bij het bekostigingsvoorstel van de werkgroep-Londo is ook niet bij het indienen van het wetsvoorstel aan de orde gesteld; sterker nog, men hield er rekening mee dat het werd gehandhaafd (zie onderdeel Z, artikel 100, lid 4), maar pas bij de nota van wijziging ter gelegenheid van de memorie van antwoord. Dus ook al een late ontdekking. Deze leden vreesden dat andere motieven een rol hebben gespeeld.

Ze konden deze late, zeer belangrijke wijziging dan ook weinig waarderen; laat staan accepteren.

Dat de wettelijke basis voor het verbinden van niet-onderwijzend personeel aan een school gevonden zou kunnen worden in artikel 49, eerste lid, is nauwelijks te geloven. In artikel 49, eerste lid, wordt verwezen naar artikel 104. Nog afgezien van de vraag of het Rijk de kosten van dit personeel nog wel vergoedt anders kan er geen sprake zijn van *meer* personeel *dan door* het Rijk aan het bevoegde gezag wordt vergoed.

Artikel 104 verwijst uitdrukkelijk naar het personeel dat is benoemd met inachtneming van de artikelen 14 t/m 21. Daarnaast wordt vermeld waaruit de vergoeding bestaat (tweede lid). Deze leden konden hieruit niet destilleren dat het meerdere personeel dat het bevoegd gezag aan een school kan verbinden niet-onderwijzend personeel kan zijn. Bovendien, wat zijn de consequenties van artikel 21?

Deze leden vroegen om een zodanige aanpassing van de wetgeving, dat het systeem van de formatieregelingen blijft gehandhaafd; eventueel op een later tijdstip in te voeren, maar dan met een juiste juridische regeling.

Onderdeel C (nieuw onderdeel Ab) (artikel 51)

Met betrekking tot deze wijziging zouden de leden van de C.D.A.-fractie willen weten of de korting op de vergoeding ongeveer gelijk is aan de premies terzake van eventuele werkloosheidsuitkeringen. Betekent deze regeling dat er geen nadelige financiële consequenties zijn voor de bevoegde gezagsorganen? Zijn in de vergoedingen voor de materiële instandhouding de kosten voor de ontslagregeling inbegrepen?

Een toelichting achten deze leden gewenst.

Artikel I (Wet op het basisonderwijs)

Onderdeel A (artikel 64a)

De leden van de C.D.A.-fractie waren van oordeel dat het belang van het onderwijs met zich meebrengt dat bij eventuele constructiefouten het herstel zo snel mogelijk dient te geschieden, zodat de voortgang van het onderwijs niet wordt belemmerd. Deze leden vroegen zich af hoe de bewindslieden hieraan gevolg willen geven als eerst moet blijken dat verhaal op derden, hetgeen zeer veel tijd kan vergen, niet mogelijk is.

Verdiens het geen aanbeveling de passage «ten aanzien waarvan geen verhaal op derden mogelijk is» (eerste lid onder C) alsnog te schrappen?

De bepalingen van artikel 111 doen hier wel aan af, want deze stellen in ieder geval de belangen van het Rijk veilig.

De verklaring voor de term «meubilair» vonden de leden van de C.D.A.-fractie niet voldoende.

Wat de term «inventaris» omvat is maar net wat men afsprekt, daar hoeft het onderwijsleerpakket niet onder te vallen. Dat was ook niet het geval bij de tekst van de WBO zoals deze tekst oorspronkelijk door de wetgever is aanvaard. Een nadere verklaring bleef volgens deze leden wenselijk.

De leden van de C.D.A.-fractie was de noodzaak tot het toevoegen van een nieuw derde lid aan artikel 64a niet duidelijk. Artikel 74 maakte toch volstrekt duidelijk wat onder «andere voorzieningen» dient te worden verstaan? Er zijn toch geen andere «andere voorzieningen» in andere artikelen te vinden? Bovendien wordt in dit toegevoegde nieuwe lid gesteld dat het bepaalde in deze afdeling van toepassing is, maar toch niet al hetgeen in deze afdeling is bepaald zal van toepassing kunnen zijn op «de andere voorzieningen»?

Het antwoord van de bewindslieden op de vraag of het programma van eisen «overige andere voorzieningen» kan worden gemist maakt volgens deze leden duidelijk, dat het inderdaad gemist kan worden.

De aanpassing van de programma's van eisen «onderwijsleerpakket en meubilair» dient te geschieden via de programma's van eisen bedoeld in artikel 90, derde lid onder a, gebaseerd op artikel 64, eerste lid onder a en b, en niet in de programma's van eisen bedoeld in artikel 90, derde lid onder b, gebaseerd op artikel 74, tweede lid (overige andere voorzieningen).

Eventueel spoedeisend belang is niet relevant, dat zijn immers allemaal programma's van eisen, die jaarlijks aangepast kunnen worden, (zie overigens onderdeel F (artikel 74)).

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met waardering kennis genomen van de aanpassing van artikel 74 via de nota van wijziging.

Zij hadden er begrip voor dat voor gymnastieklokalen met slechts één programma van eisen kan worden gewerkt in plaats van twee afzonderlijke programma's.

Ook konden deze leden de uiteenzetting over het achterwege laten van een voorziening voor een totale verbouwing of algehele aanpassing ten dele volgen. Toch bleef de vraag of «ingrijpend onderhoud» wel gemist kan worden onbeantwoord, terwijl ook het vraagstuk van een gymnastieklokaal dat totaal gerenoveerd moet worden (in pandig), omdat het reeds 70 of 80 jaar oud is, niet opgelost wordt.

«Algehele aanpassing» moet toch ook gezien worden als «vervanging van het bestaande gebouw», daar daarvoor elders geen voorziening is getroffen, zo vroegen deze leden.

Derhalve vroegen zij of de bewindslieden nog eens nauwkeurig willen ingaan op het ontbreken van «ingrijpend onderhoud» bij artikel 64a, tweede lid, en de mogelijkheden tot volledig vervangende bouw van gymnastieklokalen in verband met het ontbreken van «algehele aanpassing» eveneens bij artikel 64a, tweede lid.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden niet begrepen waarom bij de door hen gekozen redactie niet tot uitdrukking komt dat de term «vermeerdering» alleen betrekking heeft op gebouwen. Vermeerdering van voorzieningen in de huisvesting kan toch alleen maar slaan op gebouwen?

En waarmee zou de tekst «vermeerdering van voor blijvend gebruik bestemde voorzieningen in de huisvesting» die door de bewindslieden is gebruikt dan wel duidelijk maken dat het om gebouwen gaat?

Met alle erkentelijkheid voor de bij nota van wijziging nieuw voorgestelde tekst, hadden deze leden toch de vraag waarom de voor blijvend gebruik bestemde voorzieningen als bedoeld in artikel 64a, eerste lid onder a, afzonderlijk vermeld moesten worden naast de voor blijvend gebruik bestemde voorzieningen als bedoeld in artikel 64a, eerste lid onder b en c. Waarom niet gewoon de voorzieningen als bedoeld in artikel 64a?

Een toevoeging is wel van belang. Er kan gekozen worden, zoals de bewindslieden doen, voor «voor blijvend gebruik bestemde voorzieningen» of, zoals deze leden hadden gedaan, voor «met uitzondering van de voorzieningen voor tijdelijk gebruik».

Beide mogelijkheden zijn acceptabel, hetgeen betekent dat de suggestie van de C.D.A.-fractieleiden toch overgenomen had kunnen worden.

Onderdeel C (artikel 67)

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of nu de tekst «die voor vergoeding door het Rijk in aanmerking komt» is gehandhaafd. Dit betekent:

a. dat de gemeente zich eerst ervan dient te verwittigen of de onderhavige voorziening inderdaad voor vergoeding door het Rijk in aanmerking zal komen;

b. dat de tekst in de memorie van toelichting bij artikel 67 niet juist is geweest, omdat er immers geen sprake is van «een reeds bekostigde voorzieningen».

Deze leden bleven voorts van mening dat de invoeging «of de gevraagde voorziening naar het oordeel van de gemeenteraad niet nodig is en de desbetreffende aanvraag niettemin wordt gehandhaafd» in het vijfde lid overbodig is. De rechten van het bevoegd gezag van een bijzondere school behoeven niet hier in artikel 67, vijfde lid, te worden geëxpliciteerd; dat is reeds geschied in artikel 65.

Het is volstrekt juist dat de gemeenteraad niet bepaalt welke voorzieningen noodzakelijk zijn. De gemeenteraad geeft slechts zijn mening te kennen of een voorziening nodig is of niet nodig is, en waarom de raad dat meent. Het is inderdaad de uitdrukkelijke plicht van de gemeenteraad om een dergelijke voorziening op te nemen in het huisvestingsoverzicht, ook als hij die niet nodig oordeelt als het bevoegd gezag zijn aanvraag handhaaft.

Aanvaarding van de gedachte dat dit alsnog vastgelegd dient te worden in artikel 67, vijfde lid, zou betekenen dat de wetgever destijds deze rechten voor het bijzonder onderwijs niet in de wet zou hebben vastgelegd.

Niets is minder waar. In artikel 65 ligt verankerd dat alle aanvragen van het bijzonder onderwijs in het huisvestingsoverzicht dienen te worden opgenomen. *Alle* aanvragen; en de gemeenteraad kan (zie artikel 65, eerste lid onder h) daarbij slechts aantekenen welke hij niet noodzakelijk oordeelt en waarom.

De beslissing over de noodzakelijkheid ligt bij de minister. De gemeenteraad is dus verplicht alle aanvragen van het bijzonder onderwijs op te nemen, ook die hij niet nodig acht. Het opnemen van het bepaalde in artikel 67, vijfde lid, is dus volstrekt overbodig.

Het alsnog opnemen van een dergelijke bepaling in artikel 67, vijfde lid, is een aanfluiting voor het geregelde in artikel 65, en doet daar eerder afbreuk aan dan het geven van enige ondersteuning. Een dergelijk voorstel is alleen maar een voeding van de ondermijning van hetgeen destijds was afgesproken en geregeld.

Ten slotte was er de vraag of in het derde lid waar gesproken wordt over een voorziening voor het onderwijs in lichamelijke oefening ook hier toegevoegd moet worden «voor blijvend gebruik bestemde».

Onderdeel E (artikel 70)

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen de aandacht van de regering voor het bezwaar dat van de zijde van de VNG is naar voren gebracht tegen het feit dat, indien de gemeenteraad de in artikel 70 door het bevoegd gezag van een bijzondere school gevraagde voorziening niet nodig acht, de in het derde lid van artikel 70 genoemde termijn tot praktische onmogelijkheid kan leiden. Voorts vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie het oordeel van de regering omtrent de door de VNG ter zake gedane suggestie om het eerdergenoemde probleem te vermijden. Ook vroegen deze leden of de in dit verband door de VNG gedane suggestie tot aanpassing van de in artikel I, onderdeel C (onder 3) voorgestelde wijziging van artikel 67, lid 5, niet eveneens aanbeveling verdient.

Ook stelden de leden van de P.v.d.A.-fractie de vraag of het niet beter zou zijn in het derde, vierde en vijfde lid te spreken van bij voorbeeld «een besluit tot bekostiging van de gemeenteraad» dat aan de minister ter goedkeuring wordt voorgelegd, in plaats van «een verzoek tot bekostiging» aan de minister.

De leden van de C.D.A.-fractie merkten op dat de vraag nog niet is beantwoord waarom algehele aanpassing en ingrijpend onderhoud van of aan een huisvestingsvoorziening geen spoedeisend karakter zou kunnen hebben, en waarom hier geen sprake zou kunnen zijn van bijzondere omstandigheden. Kunnen deze vragen alsnog beantwoord worden?

Aangezien het niet meer mogelijk is nog in 1985 een voorziening te vragen voor 1986, is het deze leden niet duidelijk waarom de zinsnede in het eerste lid, die aangaf dat het moest gaan om het eerste jaar van de drie jaren die het huisvestingsoverzicht bestrijkt, moest worden geschrapt?

Deze leden wilden pleiten voor handhaving, omdat een voorziening voor het tweede of het derde jaar van een huisvestingsoverzicht via de gewone procedure kan verlopen, zij het dan voor het eerste of tweede jaar van het volgende huisvestingsoverzicht. Ook in het vierde lid zou een dergelijke bepaling dan dienen te worden opgenomen.

Deze leden merkten voorts op dat de toevoeging «voor blijvend gebruik bestemde» in het tweede lid, niet alleen diende te geschieden bij «een voorziening aanwezig is», maar ook bij het slot van de eerste volzin van het tweede lid «deze voorziening in de huisvesting beschikbaar gesteld» (zie artikel 67, tweede lid).

De leden van de C.D.A.-fractie hadden het ten zeerste betreurd dat nauwelijks aandacht is geschonken aan hun grote bezwaren tegen het nieuwe artikel 70 in vergelijking met het vigerende artikel 70. Noch aan de passage in de algemene beschouwingen noch aan de opmerkingen bij de artikelsgewijze behandeling is enig commentaar gewijd. Deze leden wilden nog eens nadrukkelijk verwijzen naar de hier bedoelde teksten in het voorlopig verslag.

Wat zij hadden gevreesd is alleen maar bewaarheid geworden; de nu voorgestelde wijzigingen in het derde lid hebben de zaak alleen maar erger gemaakt.

Terwijl deze leden nog in het voorlopig verslag hebben bepleit, vanwege het spoedeisend karakter van de aanvragen, inschakeling van de gemeenteraad achterwege te laten, en het te laten bij inschakeling van burge-

meester en wethouders (dat is ook gemeentebestuur, en zo is het ook geregeld in het vigerende artikel 70) komen de bewindslieden nu met voorstellen die de inschakeling van de gemeenteraden nog eens extra vastnagelde. Tot overmaat van ramp worden de termijnen ook nog eens verlengd.

Deze leden vroegen zich overigens af of de hiervoor gestelde tekst op gespannen voet staat met het geregelde in artikel 65.

Bij artikel 65 besluit de gemeenteraad geenszins tot het indienen van een verzoek om bekostiging bij Onze Minister. De gemeenteraad stelt slechts een overzicht van gewenste voorzieningen vast. Daarbij dienen *alle* aanvragen voor het bijzonder onderwijs te worden opgenomen. De gemeenteraad kan daarbij slechts aangeven welke gewenste voorzieningen niet noodzakelijk zijn en de reden daarvan (zie artikel 65, eerste lid onder h). Van het bijzonder onderwijs blijven het derhalve verzoeken om bekostiging aan de minister, al geeft de gemeenteraad daar zijn oordeel over.

Voor het overige verwezen deze leden ook naar hetgeen zij hadden opgemerkt met betrekking tot artikel 67, vijfde lid. Het kan niet zo zijn dat de grondslag van artikel 65 wordt aangetast door nadere regeling in artikel 67, vijfde lid, of artikel 70, derde lid. Deze leden waren dan ook van oordeel dat een en ander niet in lijn is met de normale procedure voor de huisvestingsvoorzieningen zoals met name in artikel 65 tot uitdrukking komt. In dit verband hadden deze leden dan ook bezwaren tegen de laatste volzin van lid 5 van artikel 70, zoals in de nota van wijziging is voorgesteld. Hier gaat het niet meer om het verzoek van het bevoegde gezag van een bijzondere school maar om het verzoek van de gemeenteraad.

Ook nadere bestudering van artikel 69 geeft aanwijzingen dat de voorstellen van de regering in artikel 67, vijfde lid, en artikel 70, derde lid, zich niet verdragen met de oorspronkelijke opzet van de huisvestingsregeling, zoals destijds nader is voorgesteld voor de WBO bij de indiening van de OWBO.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden zeer ernstige bedenkingen tegen de verlenging van de termijnen in het derde tot en met het vijfde lid. Het spoedeisend karakter van artikel 70 wordt hierdoor steeds verder uitgehold. Op deze wijze kan het welhaast achterwege blijven.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden bovendien gaarne commentaar van de bewindslieden over de uitvoerige passage die de VNG in haar brief d.d. 17 december 1985 aan de vaste commissie voor onderwijs en wetenschappen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wijdt, met name waar het de vraag betreft of de passages «de desbetreffende aanvraag niettemin wordt gehandhaafd» en «de gevraagde voorziening naar het oordeel der gemeenteraad niet nodig is» kunnen vervallen, zoals door de VNG wordt gesteld.

Met betrekking tot «een verzoek om bekostiging» vroegen deze leden zich af of een verwijzing naar artikel 65 e.v., zoals door de VNG wordt gedaan, wel terecht is. Ook artikel 65 gaat uit van een overzicht waarin alle verzoeken om bekostiging worden opgenomen en gebundeld.

De gemeenteraad stelt het overzicht wel vast, maar dit overzicht bestaat uit een verzameling van verzoeken om bekostiging.

Onderdeel F (artikel 74)

Het was de leden van de C.D.A.-fractie duidelijk dat de component van het programma van eisen «overige andere voorzieningen» vooral van belang is om nieuwe voorzieningen spoedig te kunnen invoeren, door eerste aanschaf voor alle scholen mogelijk te maken. Een aanvraag op basis van artikel 74 aan de gemeenteraad voor de bijzondere scholen ligt dan voor de hand.

Moet wellicht bij «overige andere voorzieningen» gedacht worden aan de oorspronkelijke bepaling van artikel 74, tweede lid, waarbij het bevoegd gezag een aanschaffing wenst te doen, waarmee bij de eerste inrichting van de school (artikel 78) geen rekening was gehouden?

Deze leden vroegen zich af of een dergelijke regeling niet beter in artikel 74 zou kunnen worden opgenomen. Dan kunnen de wijzigingen plaats vinden in de programma's van eisen, die daarvoor zijn aangewezen, en daartoe ook beperkt blijven.

Zoals in het voorbeeld in de memorie van antwoord bij Engels alleen het programma van eisen «onderwijsleerpakket en meubilair» en het programma van eisen «onderhoud, vervanging en vernieuwing onderwijsleerpakket en meubilair» en niet in het programma van eisen «overige andere voorzieningen». Het kan toch niet de bedoeling zijn dat programma's van eisen, die een permanent karakter hebben, zij het dat ze gewijzigd kunnen worden, kunnen functioneren voor eenmalige regelingen. Dat aanschaf gedaan moet kunnen worden van voorzieningen waar bij de eerste inrichting geen rekening is gehouden, is zonder twijfel, dat dit het best kan gebeuren via artikel 74, is ook begrijpelijk, maar waarom niet via een bepaling dat dergelijke aanvragen gedaan kunnen worden op grond van het feit dat de *reguliere* programma's van eisen zijn uitgebreid of gewijzigd. Dan kan een programma van eisen voor «overige andere voorzieningen» gemist worden.

Onderdeel I (artikel 77)

Indien het Bouwbesluit WBO niet de strekking heeft eisen te bevatten omtrent onderwijsleerpakket en meubilair, een benadering die de leden van de C.D.A.-fractie konden onderschrijven, waar worden deze eisen dan wel geformuleerd?

Voor het ontbreken van deze eisen met betrekking tot het onderwijsleerpakket hadden deze leden begrip, maar met betrekking tot het meubilair konden zij zich niets anders voorstellen.

Onderdeel K (artikel 80)

De leden van de C.D.A.-fractie verwezen naar hetgeen zij hadden gesteld bij onderdeel B (artikel 65).

Onderdeel L (artikel 81)

De leden van de C.D.A.-fractie waren de bewindslieden erkentelijk voor de opname van fatale termijnen in lid 3 en lid 4. Desalniettemin waren zij de overtuiging toegedaan dat aan de gemeente bevoegdheden worden gegeven, waarvan het maar de vraag is of zij deze bevoegdheden adequaat kunnen uitvoeren. Het Bouwbesluit is, niettegenstaande de verbeteringen, dermate flexibel dat verschillende interpretaties, ook in onderwijskundig opzicht, mogelijk zijn. Dat betekent een grote verscheidenheid van beoordelingen en ook beslissingen, waardoor de rechtsgelijkheid problematisch wordt. Voor sommige gemeenten is het zelfs de vraag of zij de deskundigheid wel in huis hebben om de hier aan hen toegedachte taak te kunnen uitvoeren.

Voorts vroegen deze leden welke garanties er bestaan dat de gemeenten bij de beoordeling of de geraamde kosten al of niet te hoog zijn bij het bijzonder onderwijs dezelfde maatstaven zullen aanleggen als bij het openbaar onderwijs. Dient ook hier de financiële gelijkstelling niet in de wet verankerd te zijn?

De leden van de C.D.A.-fractie hadden reeds eerder geconstateerd dat artikel 76 aangeeft wat hier onder een «voorziening in de huisvesting» moet worden verstaan. Daaronder vallen zelfs de tijdelijke voorzieningen, en zulks kan voor artikel 81 niet de bedoeling zijn. Al is artikel 76 goed

geregeld, dan is dat nog niet met artikel 81 het geval. Met de Onderwijsraad en de Raad van State constateerden deze leden dat artikel 81 niet afdoende is geregeld. Alhoewel de bewindslieden in de memorie van antwoord constateren dat artikel 81 in dit opzicht niet behoeft te worden aangepast, verheugde het deze leden, dat dit toch in de nota van wijziging is geschied.

De toevoeging «dan wel op een voorziening in de huisvesting die betrekking heeft op een voor blijvend gebruik bestemde voorzieningen in de huisvesting» geeft een betere nadere regeling, alhoewel verwijzing naar artikel 65, eerste lid, beter was geweest.

Onderdeel M (artikel 83)

Het kwam de leden van de C.D.A.-fractie als verstandig voor de vervanging van het woord «verbouwing» niet te beperken tot «algehele aanpassing», maar daarnaast ook te vermelden «partiële aanpassing».

Onderdeel N (artikel 90)

Met waardering voor de wijzigingen bij dit artikel en artikel 92 in de nota van wijziging stelden de leden van de C.D.A.-fractie toch de vraag welke tekst de voorkeur verdient: of «voldoen aan redelijke behoeften», zoals in artikel 90, of «voldoen aan de redelijke behoeften», zoals in artikel 92. De memorie van antwoord is op dit punt niet juist; ook artikel 90 is gewijzigd, *en niet alleen 92*. In de tekst van de nota van wijziging is overigens een drukfout te vinden onder P.

Deze leden waren bovendien erkentelijk voor de toelichting met betrekking tot het vierde lid. Zij hadden alleen nog de vraag of de door de bewindslieden gegeven argumentatie voor de twee jaar, die nodig is voor de eigenaar, gezien de duur van de bouw, ook niet nodig is voor de algehele aanpassing. Er kan hier immers toch sprake zijn van vervangende bouw, die ook geruime tijd kan vergen?

De slotpassage bij de toelichting op dit artikel was de leden van de C.D.A.-fractie niet geheel duidelijk. Het programma van eisen «partiële aanpassing» is toch niet opgenomen in artikel 70? In artikel 70 is slechts ook de mogelijkheid voor een spoedprocedure voor partiële aanpassingen opgenomen, maar dat programma van eisen ligt toch verankerd in artikel 90a, eerste lid onder c? Waarom dan deze tekst, zo vroegen deze leden?

Voorts was het deze leden nog steeds niet duidelijk in hoeverre bij algehele aanpassing, partiële aanpassing, ingrijpend onderhoud gewerkt zal worden met normbedragen of beoordelingen per geval of beiden.

Verder was het deze leden niet duidelijk waarom in artikel 90, derde lid onder b en d, de woorden «bedoeld in artikel 74» telkens vervangen moeten worden door «aangegeven in artikel 74», temeer daar in artikel 74, eerste lid, ook sprake is van «bedoeld in het tweede lid»

Onderdeel O (artikel 90a)

Juist omdat de vergoeding van het Rijk aan de gemeente is geregeld via de artikelen 90a, tweede lid onder c, en vierde lid onder d, en artikel 98, waren de leden van de C.D.A.-fractie van mening dat het logische zou zijn geweest deze voorziening ook in artikel 74, tweede lid, te regelen. Immers, alle overige onderdelen van artikel 90, tweede en vierde lid, zijn gebaseerd op artikel 74, tweede lid.

Dit laat onverlet het bepaalde in artikel 97, derde lid; zulke afzonderlijke bepalingen komen er meer voor. Voor het overige wezen deze leden nog eens op hetgeen zij hadden opgemerkt bij onderdeel A artikel 64a, en onderdeel F artikel 74.

Tenslotte wilden deze leden er nog op wijzen dat bij de voorbeelden ter verdediging van de handhaving van «overige andere voorzieningen» energiebesparende maatregelen worden genoemd. Zijn die energiebesparende maatregelen voor de gymnastieklokalen niet nodig, zo wilden deze leden gaarne vernemen.

Onderdeel P (artikel 90b)

De leden van de C.D.A.-fractie wilden graag weten, nu het duidelijk is dat het hier bedoelde programma van eisen betrekking had op de grondkosten, in welke programma's van eisen de vergoeding is te vinden voor het betegelen van de speelplaats, voor het plaatsen van speelwerktuigen (zandbak), het aanleggen van sportterreinen e.d.

Onderdeel S (artikel 93)

De leden van de C.D.A.-fractie betreurden het dat de bewindslieden de positie van de ouders niet wilden verstevigen, die achteraf gezien door de WMO toch wel in een wat al te afhankelijke positie zijn gekomen. Het is juist, zoals de bewindslieden vermelden in de memorie van antwoord «het staat de betrokkenen uiteraard vrij indien een ouderraad aan de school verbonden is ook hieraan financiële middelen ter beschikking te stellen». Maar dat brengt de ouders in een niet al te aantrekkelijke positie; zij dreigen dan ook ondergesneeuwd te worden.

Als we de ouderparticipatie iets serieuzer willen nemen dan alleen artikel 27 van de WBO, zullen toch andere maatregelen genomen dienen te worden.

Deze leden vroegen dan ook een antwoord op de vraag aan de bewindslieden, hoe zij de positie van de ouders veilig denken te stellen, ook financieel.

Met een verwijzing naar de Wet Medezeggenschap Onderwijs kan deze zaak dan ook niet worden afgedaan, de ouders zijn een wenselijk onderdeel van de medezeggenschap en hebben derhalve recht op een bestaan.

Met betrekking tot het onderscheid van het onderwijsleerpakket en het meubilair in de programma's van eisen hadden deze leden uit de memorie van antwoord begrepen dat dit zeker aan te bevelen zou zijn. Zij hadden echter een wijziging in de nota van wijziging gemist. Zij wilden daarbij graag refereren aan het vigerende artikel 93.

Met betrekking tot het onderscheid van administratie en beheer en bestuur in de programma's van eisen verwezen deze leden naar het algemene gedeelte.

Onderdeel V (artikel 96)

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met zeer veel waardering kennis genomen van de tweede nota van wijziging.

Zij hadden nog slechts enkele vragen. In het eerste lid is slechts sprake van noodlokalen in een dislocatiepositie. Waarom geen soortgelijke regeling als de gehele school in noodlokalen zit, of geldt dan het tweede lid, zoals de toelichting in punt 1 doet vermoeden?

Deze leden hadden verder begrip voor een bepaling in het derde lid van dit artikel gezien de toelichting in punt 3, maar moet de problematiek van de gymnastieklokalen dan niet elders, althans voor artikel 100, geregeld worden, hoe dan ook?

Tenslotte hadden deze leden nog een vraag in verband met de artikelen 100 en 102. In artikel 102, zevende lid, is een en ander geregeld, waarbij een overeenkomstig deel van de ontvangsten in mindering wordt gebracht op het totaal van de ontvangsten van de betrokken school. Is deze tekst nog wel juist, nu in artikel 100 wijzigingen zijn aangebracht, die voortvloeien uit de veranderingen van artikel 96?

Onderdeel W (artikel 97)

Met betrekking tot het ter beschikking staand meubilair dat de gemeente aan de schoolbesturen kan verstrekken ingevolge het tweede lid, wilden de leden van de C.D.A.-fractie nog de volgende vragen stellen.

Beoordeling of het hergebruik van oude meubelen al dan niet verantwoord is, zal door B & W dienen te geschieden. Heeft een gemeentebestuur daarvoor wel de nodige deskundigheid? Op de vraag of het tweede lid niet op gespannen voet staat met de vrijheid van onderwijs delen de bewindslieden mede, dat deze middelen niet dienen ter verwezenlijking van de aan de school ten grondslag liggende visie.

Nog afgezien van het feit dat het niet uitgesloten is, dat deze stelling aangevochten zou kunnen worden, vroegen deze leden zich af of de bewindslieden alleen maar gehoord hebben van de vrijheid van richting en niet van de vrijheid van inrichting.

Ook de verwijzing naar artikel E 46 van de OWBO was volgens deze leden niet geheel afdoende, omdat E 46 betrekking heeft op een *éénmalige* operatie ter gelegenheid van de samenvoeging van kleuter- en lagere scholen en de opheffing van kleuter- en lagere scholen die niet aan dit proces konden deelnemen.

Het betreft hier bij artikel E 46 dus een uitzonderingssituatie en geen regel zoals in artikel 97, tweede lid. De toelichting waarom in artikel 97, eerste lid laatste volzin, is opgenomen «met uitzondering van onderwijsleerpakketten en meubilair» is niet afdoende. Er staat niet, dat deze middelen al in de eerste volzin zijn geregeld en daarom in de tweede volzin uitgezonderd dienen te worden. Er staat dat *indien* het bevoegd gezag de totstandbrenging van een voor blijvend gebruik bestemde voorziening in de huisvesting, met uitzondering van onderwijsleerpakketten en meubilair, zelf verzorgt.

De uitzondering is hier voorwaarde voor het bevoegd gezag en geen gevolg voor de ter beschikking te stellen bedragen.

De argumentatie voor de wijze waarop de onroerend-goedbelasting is geregeld, had de leden van de C.D.A.-fractie niet overtuigd.

Een regeling waarbij de gemeente de onroerend-goedbelasting zelf namens het bijzonder schoolbestuur verrekenen met de Rijksbelastingdienst behoeft niet ingewikkelder te zijn dan het thans voorgestelde in artikel 97, lid 3. Het ministerie en de schoolbesturen blijven daarbij buiten de procedures.

Een verwijzing naar de KOW en LOW doet veronderstellen dat de daar geldende regeling goed functioneerde. Hebben de bewindslieden daarvoor aanwijzingen, zo vroegen deze leden, voor wie het nog steeds onduidelijk was welke afspraken er over deze zaak zijn gemaakt in de werkgroep-Londo.

Onderdeel X (artikel 98)

De leden van de C.D.A.-fractie waren van oordeel dat de laatste volzin van artikel 98, eerste lid, niet kan impliceren, dat de hier bedoelde vergoeding in de vorm van een jaarlijks bedrag (rente en aflossing) plaatsvindt.

Ook bij een «a fonds perdu»-systeem kan het jaar waarin de voorzieningen tot stand zijn gekomen bepalend zijn voor het vaststellen van het bedrag van de vergoeding. Deze leden zouden een meer afdoende toelichting op prijs stellen.

Onderdeel BB (artikel 102)

De leden van de C.D.A.-fractie waren van oordeel dat de potentiële bron voor geschillen, indien een verplichte voorschotregeling van het bijzonder onderwijs zou worden opgenomen, kan worden vermeden, door het voorschot te beperken tot 50% van de dan reeds geconstateerde overschrijding. De overige 50% kan dan eventueel dienen voor compensatie, indien de te verwachten overschrijding in de daarop volgende jaren niet zal worden gehaald. Hiermede worden de voordelen en de risico's evenwichtig over de gemeenten en de schoolbesturen verdeeld. Deze leden zouden graag vernemen of de bewindslieden deze constructie aanvaardbaar achten?

De leden van de C.D.A.-fractie hadden geconstateerd dat er sprake kan zijn van onduidelijkheid met betrekking tot het derde lid. Tot nu toe was het gebruikelijk ingevolge de Lager-onderwijswet 1920 dat niet bestede gelden, die van overheidswege waren verkregen, werden teruggegeven wanneer de laatste lagere school onder dat bestuur werd opgeheven.

De redactie van het derde lid zou echter kunnen doen vermoeden, dat zulks in de toekomst niet meer het geval kan zijn, maar dat elke school op zich beoordeeld zal worden.

Deze leden zouden dat uitermate betreuren, omdat een jarenlange bestaande praktijk met een grote mate van bestedingsvrijheid voor de schoolbesturen verloren zou gaan. Een en ander kan niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn.

Deze leden wilden de bewindslieden dan ook verzoeken zich hierover nader uit te spreken, en eventueel de wettekst aan te passen.

Artikel IIIa

De leden van de C.D.A.-fractie merkten op dat een verzoek dat op de datum van uitgifte van het Staatsblad is ingediend, niet meer geacht kan worden op de datum van uitgifte van het Staatsblad te zijn ingediend.

Artikel II (OWBO)

Onderdeel A (Artikel D 6)

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden het op prijs het oordeel van de regering te vernemen omtrent de voorstellen ten behoeve van de aanpassing van de in dit artikel genoemde data die door de VNG worden voorgesteld.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of het voorstel van de VNG in haar eerdergenoemd schrijven d.d. 17 december 1985 om de eerste twee huisvestingsoverzichten samen te voegen uit efficiëntie-overwegingen geen aanbeveling verdient.

Onderdeel D (Artikel E 35)

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden werkelijk niet inzien dat het redelijk kan worden genoemd dat een gemeentebestuur onder omstandigheden verplicht kan zijn aan het bevoegd gezag van bijzondere scholen een vergoeding uit te keren voor kapitaalsuitgaven waar geen vergoeding van rijkswege tegenover staat.

Voorts zouden deze leden graag worden ingelicht omtrent het juiste aantal zogenoemde «oude eigendoms- en huurscholen» waaromtrent in dit artikel sprake is.

Is het juist, zoals door de VNG in haar eerdergenoemde brief dd. 17 december 1985 wordt gesteld, dat gemeenten geen rijksvergoeding ontvangen voor de gebouwen bedoeld in artikel 205 van de Lager-onderwijswet 1920, terwijl de gemeenten wel verplicht zijn ingevolge artikel E 35, eerste lid, de bijzondere scholen een vergoeding te verstrekken voor de kapitaalsuitgaven?

Kan hier geen voorziening worden getroffen die past in het nieuwe bekostigingsstelsel, waarbij de vergoedingen voor het basisonderwijs kostendrukkend zouden zijn, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie.

Artikel IV (ISOVSO)

Artikel E 39

Hoewel de leden van de P.v.d.A.-fractie het in de memorie van antwoord beschreven voorstel tot regeling van de bekostiging van de hier bedoelde beide instellingen voor dove leerlingen op zich een goed uitgangspunt achtten, zagen zij werkelijk niet in, waarom sinds de behandeling de Interimwet en de Overgangswet ISOVSO het niet mogelijk is geweest met beide instellingen tot een afronding van de onderhandelingen te komen.

Deze leden merkten op dat zij reeds in het voorjaar 1985 bij de schriftelijke voorbereiding van enkele technische wijzigingen van de WBO en de ISOVSO hun wens hadden geuit dat een en ander zou zijn geregeld voor een wettelijke regeling van kracht zou worden. Zij zagen werkelijk niet in waarom zulks nog niet zou zijn geschied. Het irriteerde deze leden dat zij ook thans nog niet in staat worden gesteld om een precies inzicht te hebben in de voorstellen ter zake. Zij vroegen dat met des te meer klem, aangezien de betreffende instituten naar voren hebben gebracht dat de invoering van het voorgestelde artikel gepaard zou dienen te gaan met gelijktijdige aanpassing van het Formatiebesluit en het Onderwijskundig besluit ISOVSO. Het bij deze leden eerder gerezen vermoeden dat in dit artikel sprake zou kunnen zijn van een «blanco cheque» werd hierin bepaald niet weggenomen, nu een jaar na de eerdere kritische vragen hieromtrent vanuit de Kamer nog steeds geen regeling tot stand is gebracht.

De leden van de C.D.A.-fractie waren van oordeel dat de bewindslieden niet kunnen stellen dat er geen verschil van mening zou bestaan tussen hetgeen het parlement en regering tot stand wensten te brengen. Deze leden hadden vele malen betoogd en geschreven, dat hier niet gesproken kan worden van de noodzaak tot het volledig meetellen.

Aan de hand van cijfer- en lessentabellen kan aangetoond worden dat er geen sprake is van een volledige dubbeltelling. De aanvullende beroepsopleiding gaat slechts uit van een partiële lessentabel. Het aantal extra uren is geen volledig aanvullend lesrooster. Derhalve is de benadering van de regering overbodig.

Overigens waren deze leden wel van mening dat deze mogelijkheden wel aan het Koninklijk Instituut voor Doven «H.D. Guyot» te Groningen, als zij dat willen, geboden moet worden. In verband met het overgangsrecht vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af of hier geen sprake kan zijn van een misverstand.

Voor alle zekerheid meenden zij twee concrete gevallen voor te moeten leggen om van de bewindslieden te vernemen of daarvoor een voorziening gerealiseerd kan worden, overeenkomstig artikel 202 van het Besluit buitengewoon onderwijs 1967. Het gaat hier om: de school voor MLK Laan van Poot 91 te 's-Gravenhage en de school voor ZMLK Assisië-school te Biezenmortel.

Kan hier ontheffing verleend worden van het bepaalde in artikel 104, lid 1a, van de ISOVSO?

Met een tijdige beantwoording van het voorgaande acht de commissie de openbare behandeling van dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Rienks

De griffier van de commissie,
Teunissen